

FOTO: ERIK VAN DE BURGT

WEET U WAT U NIET WEET?

→ Mijn vader zei al dat de 'kweek-school' van vroeger meer waard was dan een academische studie van nu. Vreemd eigenlijk. Want economische theorieën, nanotechnologie en internet zijn niet ontwikkeld op de kweekschool. Toch steekt het verjaardagsfeestgemopper over het dalende peil van studenten en academische studies steeds opnieuw de kop op, bijvoorbeeld onder alumni. Wat is er waar van dit gemopper? Ik denk dat er iets anders aan de hand is: Weet ú wat u niet weet? Stelt u zich voor, het eerste college met dertig master-studenten Communicatiewetenschap. Zij moeten leren om op basis van wetenschappelijke inzichten teksten te analyseren, ter voorbereiding op bijvoorbeeld een functie als voorlichter. Zij weten nog niet wat u - door studie of levenservaring - al wel weet: hoeveel er mis kan gaan in teksten. We behandelden een zin die (verkort) als volgt luidde: *Er bestaat een paradigmatische kloof tussen retorica en dialectica.* Dit vooraf: geen kwaad woord over mijn studenten: ze willen iets bereiken en konden ook hun eigen leerdoel formuleren. Ik vroeg ze om de woorden aan te strepen die ze

niet kenden. 'Dialectica' natuurlijk. Ik vertelde er wat over, en verwees ze via hun mobiele telefoon naar wikipedia en nog betere sites. Maar nu komt het.

- Verder alles duidelijk? Echt?
- OK, kun jij dan even zeggen wat 'retorica' is? Je moet het in je bachelor zijn tegengekomen.

- Ja, dat weet ik, dat is ehm, ehm een vraag waarop je geen nee mag zeggen.

- Ah, je bedoelt misschien de retorische vraag. Maar dan kan je definitie beter. Iemand anders? (stilte, zo'n ik-dacht-dat-ik-het-wist stilte) Goed, maar verder is deze zin duidelijk? Echt? Kan iemand mij vertellen wat 'paradigmatisch' betekent?

- Drie studenten vragen het woord met een blik van ik-ben-slimmer-dan-je-denkt. Bijna in koor roepen ze: Dat heeft iets te maken met tegenspraak.

- Tegenspraak? Oh, jullie bedoelen 'paradox'. Maar dat is geen tegenspraak, dat is een bijzonder type tegenstrijdigheid, namelijk een schijnbare tegenstrijdigheid. Dus deze groep studenten destilleerde uit deze eerste zin dat een retorische vraag in tegenspraak is

met dialectica (zeg maar: 'de kunst van het redeneren'). Ze wisten niet dat ze iets niet wisten.

Terug naar de vraag: daalt het peil? Het antwoord is 'ja'. Met deze toevoeging: het peil daalt volgens de criteria van de oudere generatie. Dat is altijd zo geweest. Ook in de oudheid klaagde men dat de jeugd zo weinig wist. Maar er lijkt iets anders aan de hand. Vroeger was de bron van wijsheid dat je wist wat je nog allemaal niet wist. Nu lijkt het erop - wellicht door alle data op internet - dat de jongere generatie minder weet wat ze nog niet weet. Kijk, daarom vind ik doceren zo prachtig. Die geïnteresseerde studenten verzanden zonder mijn vragen al direct in de eerste zin. Ze hebben mij nodig (hoop ik) om inzicht te krijgen in de wetenschap.

Jan Renkema, hoogleraar Tekstkwaliteit

PS

Mijn overbuurvrouw, lerares levensbeschouwing, vertelde dat ze van een 'best wel goede' leerlinge in 3 havo het volgende antwoord had gekregen op de vraag: Wat is naastenliefde? "Juf, dat is dat jij wel verliefd bent op iemand anders maar die ander niet op jou."